

Εισαγωγικές Εξετάσεις Νέων Ελληνικών για την Α΄ Λυκείου

Ενδεικτικά Θέματα

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ειρήνη: απουσία πολέμου ή τρόπος ζωής;

Όταν ακούμε τη λέξη «ειρήνη», συνήθως σκεφτόμαστε το αντίθετο του πολέμου. Φανταζόμαστε χώρες όπου δεν ακούγονται εκρήξεις, πόλεις που δεν καταστρέφονται και ανθρώπους που δεν αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους. Αναμφίβολα, όλα αυτά αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για μια ειρηνική ζωή. Ωστόσο, αρκούν από μόνα τους;

Πολλοί ερευνητές και κοινωνικοί επιστήμονες υποστηρίζουν ότι η ειρήνη δεν είναι απλώς η απουσία ένοπλων συγκρούσεων. Είναι ένας τρόπος με τον οποίο οι άνθρωποι επιλέγουν να συνυπάρχουν. Μια κοινωνία μπορεί να μη βρίσκεται σε πόλεμο και παρ' όλα αυτά οι πολίτες της να βιώνουν αδικίες, διακρίσεις ή κοινωνικό αποκλεισμό. Σε μια τέτοια περίπτωση, η ειρήνη μοιάζει περισσότερο με εύθραυστη ισορροπία παρά με μια σταθερή πραγματικότητα.

Η καθημερινή ζωή προσφέρει πολλά χαρακτηριστικά παραδείγματα. Σύμφωνα με στοιχεία της UNESCO, σχεδόν ένας στους τρεις μαθητές παγκοσμίως έχει υποστεί σχολικό εκφοβισμό από συνομηλίκους του τουλάχιστον μία φορά μέσα στον τελευταίο μήνα. Έτσι, στο σχολείο, για παράδειγμα, δεν υπάρχει ειρήνη μόνο όταν απουσιάζουν οι καβγάδες. Υπάρχει όταν οι μαθητές αισθάνονται ότι ακούγεται η γνώμη τους, όταν γίνονται σεβαστές οι διαφορές τους και όταν τα προβλήματα αντιμετωπίζονται μέσω του διαλόγου. Στην οικογένεια μπορεί να ισχυριστεί κανείς ότι ισχύει κάτι παρόμοιο. Με τον ίδιο τρόπο, οι κοινωνίες οικοδομούν την ειρήνη όταν δίνουν χώρο στη συνεργασία, την αλληλοκατανόηση και τη συμμετοχή όλων των πολιτών.

Βέβαια, δεν συμφωνούν όλοι με αυτή την προσέγγιση. Ορισμένοι θεωρούν ότι οι συγκρούσεις αποτελούν αναπόφευκτο στοιχείο της ανθρώπινης φύσης και ότι η ειρήνη δεν μπορεί να διατηρηθεί για μεγάλο χρονικό διάστημα. Άλλοι, αντίθετα, υποστηρίζουν ότι ακόμη και όταν υπάρχουν διαφωνίες, οι άνθρωποι μπορούν να μάθουν να τις διαχειρίζονται χωρίς να καταφεύγουν στη βία. Ίσως, τελικά, το ουσιαστικό ερώτημα να μην είναι αν η ειρήνη είναι εφικτή, αλλά αν είμαστε πρόθυμοι να καλλιεργούμε καθημερινά εκείνες τις συνθήκες που την καθιστούν δυνατή.

(κείμενο διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης)

ΘΕΜΑ 1

Κατανόηση και ερμηνεία κειμένου

1.1

Να παρουσιάσετε σε 60-70 λέξεις το βασικό θέμα του κειμένου και την κεντρική θέση που διατυπώνει ο συγγραφέας.

1.2

Ποια επιχειρήματα χρησιμοποιεί ο συγγραφέας για να υποστηρίξει ότι η ειρήνη είναι κάτι περισσότερο από την απουσία πολέμου;

1.3

Να εντοπίσετε δύο διαφορετικές οπτικές γωνίες που παρουσιάζονται στο κείμενο σχετικά με τις συγκρούσεις.

1.4

Ποιος είναι ο σκοπός του συγγραφέα και ποια στάση φαίνεται να υιοθετεί απέναντι στο θέμα;

1.5

Να χαρακτηρίσετε καθεμία από τις ακόλουθες διατυπώσεις ως γεγονός ή άποψη και να αιτιολογήσετε την επιλογή σας με βάση τα χαρακτηριστικά της.

α. «Σύμφωνα με στοιχεία της UNESCO, σχεδόν ένας στους τρεις μαθητές παγκοσμίως έχει υποστεί σχολικό εκφοβισμό από συνομηλίκους του τουλάχιστον μία φορά μέσα στον τελευταίο μήνα.»

β. «Ορισμένοι θεωρούν ότι οι συγκρούσεις αποτελούν αναπόφευκτο στοιχείο της ανθρώπινης φύσης και ότι η ειρήνη δεν μπορεί να διατηρηθεί για μεγάλο χρονικό διάστημα.»

Επιπλέον, να αναφέρετε με ποιον τρόπο θα μπορούσατε να επαληθεύσετε την πρώτη διατύπωση.

ΘΕΜΑ 2

Κριτικός γραμματισμός

2.1

Να εντοπίσετε δύο μεταφορικές εκφράσεις του κειμένου και να εξηγήσετε τη λειτουργία τους.

2.2

Ποια από τις δύο απόψεις της τέταρτης παραγράφου θεωρείτε περισσότερο τεκμηριωμένη με βάση το κείμενο; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

2.3

Αξιολογήστε τον τίτλο:

«Ειρήνη: απουσία πολέμου ή τρόπος ζωής;»

Θεωρείτε ότι αποδίδει με επιτυχία το περιεχόμενο του κειμένου; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

2.4

Πώς επηρεάζει τον αναγνώστη η χρήση του ρητορικού ερωτήματος στην τελευταία παράγραφο;

2.5

Παρατηρήστε την παρακάτω αφίσα και συσχετίστε την με το κείμενο.

Με ποιους τρόπους τα λεκτικά και τα οπτικά στοιχεία της αφίσας αποδίδουν την αντίληψη για την ειρήνη που αναπτύσσεται στο κείμενο; Να αναφερθείτε σε δύο συγκεκριμένα στοιχεία της αφίσας και να εξηγήσετε τη λειτουργία τους.

ΘΕΜΑ 3

Γλώσσα και επικοινωνία

3.1

Αξιοποιώντας το περιεχόμενο της ακόλουθης περιόδου από την τελευταία παράγραφο του κειμένου:

«Ίσως, τελικά, το ουσιαστικό ερώτημα να μην είναι αν η ειρήνη είναι εφικτή, αλλά αν είμαστε πρόθυμοι να καλλιεργούμε καθημερινά τις συνθήκες που την καθιστούν δυνατή.»

να αποδώσετε το μήνυμα:

α.

ως απόσπασμα επίσημης ανακοίνωσης ενός διεθνούς οργανισμού που απευθύνεται στα κράτη-μέλη του.

β.

ως σύντομη ανάρτηση (40-50 λέξεων) στη σχολική ιστοσελίδα, η οποία απευθύνεται στους μαθητές.

3.2

Να αποδώσετε με δικά σας λόγια τη σημασία της φράσης:

«εύθραυστη ισορροπία»

3.3

Ένας μαθητής έγραψε:

Η ειρήνη είναι καλή. Οι άνθρωποι χρειάζονται ειρήνη. Πρέπει να συνεργάζονται. Οι διαφωνίες δημιουργούν προβλήματα.

Να αναδιατυπώσετε το κείμενο ώστε να αποκτήσει συνοχή, σαφήνεια και κατάλληλο ύφος.

ΘΕΜΑ 4

Γραμματική και σύνταξη

4.1

Στην περίοδο:

«Άλλοι υποστηρίζουν ότι, ακόμη κι αν οι διαφωνίες δεν εξαφανιστούν, οι άνθρωποι μπορούν να μάθουν να τις διαχειρίζονται χωρίς να καταφεύγουν στη βία»

να εντοπίσετε και να χαρακτηρίσετε συντακτικά τις δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις.

4.2

Να μετασχηματίσετε την παραχωρητική πρόταση:

«ακόμη κι αν οι διαφωνίες δεν εξαφανιστούν»

σε ισοδύναμη διατύπωση χωρίς δευτερεύουσα πρόταση.

4.3

Να αντικαταστήσετε το ρήμα «οικοδομούν» (οι κοινωνίες οικοδομούν την ειρήνη όταν δίνουν χώρο στη συνεργασία) με ένα συνώνυμο και να σχολιάσετε αν μεταβάλλεται η σημασία της πρότασης.

4.4

Ποια είναι η λειτουργία του συνδέσμου «όταν» στην τρίτη παράγραφο και πώς συμβάλλει στη συνοχή του λόγου;

ΘΕΜΑ 5

Ψηφιακός και πληροφοριακός γραμματισμός

5.1

Ετοιμάζετε μια εργασία με θέμα **«Η ειρηνική συνύπαρξη στο σχολείο και οι τρόποι αντιμετώπισης των συγκρούσεων»**. Κατά την αναζήτησή σας βρίσκετε τις ακόλουθες πηγές:

Πηγή Α: Ερευνητική έκθεση πανεπιστημίου για τη σχολική βία και τον εκφοβισμό, η οποία δημοσιεύτηκε πριν από οκτώ χρόνια και περιλαμβάνει αναλυτικά στοιχεία και περιγραφή της μεθοδολογίας της έρευνας.

Πηγή Β: Πρόσφατο άρθρο παιδοψυχολόγου σε έγκριτη ενημερωτική ιστοσελίδα, στο οποίο προτείνονται τρόποι πρόληψης και ειρηνικής διαχείρισης των συγκρούσεων στο σχολείο, χωρίς όμως βιβλιογραφικές παραπομπές.

Πηγή Γ: Πρόσφατη έρευνα που πραγματοποίησε το μαθητικό συμβούλιο του σχολείου σας με ανώνυμο ερωτηματολόγιο, στην οποία συμμετείχαν 120 μαθητές του σχολείου.

Ποια ή ποιες από τις παραπάνω πηγές θα επιλέγατε για την εργασία σας; Να αιτιολογήσετε την επιλογή σας λαμβάνοντας υπόψη τουλάχιστον δύο κριτήρια αξιολόγησης των πηγών.

5.2

Ένας μαθητής θέλει να ερευνήσει τρόπους ενίσχυσης της ειρηνικής συνύπαρξης στο σχολείο και απευθύνει το ακόλουθο ερώτημα σε ένα εργαλείο τεχνητής νοημοσύνης: **«Πώς μπορεί να ενισχυθεί η ειρήνη στο σχολείο;»**

Το εργαλείο απαντά: *«Η ειρήνη στο σχολείο μπορεί να ενισχυθεί μέσω του διαλόγου, της συνεργασίας και του αμοιβαίου σεβασμού μεταξύ των μαθητών.»*

Η απάντηση αυτή δίνει μια γενική εικόνα για το θέμα.

Να αναφέρετε **τρεις επιπλέον πληροφορίες ή στοιχεία** που θα αναζητούσατε, πριν χρησιμοποιήσετε την απάντηση σε μια σχολική εργασία, και να αιτιολογήσετε σύντομα τις επιλογές σας.

5.3

Να διατυπώσετε ένα αποτελεσματικό ερώτημα προς εργαλείο τεχνητής νοημοσύνης σχετικά με την ειρηνική επίλυση συγκρούσεων στο σχολείο.

ΘΕΜΑ 6

Παραγωγή λόγου

Στο τέλος του κειμένου ο συγγραφέας υποστηρίζει ότι:

«Το ουσιαστικό ερώτημα δεν είναι αν η ειρήνη είναι εφικτή, αλλά αν είμαστε πρόθυμοι να καλλιεργούμε καθημερινά τις συνθήκες που την καθιστούν δυνατή».

Να γράψετε ένα άρθρο περίπου 300 λέξεων για τη μαθητική εφημερίδα του σχολείου σας, στο οποίο:

- να αξιολογήσετε την παραπάνω θέση,
- να εκφράσετε τη δική σας άποψη,
- να εξηγήσετε πώς οι καθημερινές επιλογές των πολιτών μπορούν να επηρεάσουν την ειρηνική συνύπαρξη στο σχολείο και στην κοινωνία.

Εναλλακτικά:

Ένας συμμαθητής σας υποστηρίζει:

«Η ειρήνη αφορά κυρίως τις σχέσεις μεταξύ κρατών. Οι απλοί πολίτες δεν μπορούν να επηρεάσουν ουσιαστικά την ύπαρξή της».

Να γράψετε ένα άρθρο περίπου 300 λέξεων για τη μαθητική εφημερίδα του σχολείου σας, στο οποίο:

- να αξιολογήσετε τη συγκεκριμένη θέση,
- να εκφράσετε τη δική σας άποψη,
- να αναφέρετε τρόπους με τους οποίους οι νέοι μπορούν να συμβάλουν στην οικοδόμηση μιας πιο ειρηνικής κοινωνίας.